

TÜRK DERMATOLOJİ DERNEĞİ

TURKISH SOCIETY OF DERMATOLOGY

Konu: Komplikasyon Gelişen Hasta ile İlgili Çeşitli Hukuki Sorulara Hukuk Bürosu Görüşü

Hasta, Kahramanmaraş'ta bir güzellik merkezinde botoks yaptırmış, etkili olmayınca tekrar botoks uygulaması ve gözaltlarına da somon uygulaması yapılmış. Konu basına da yansımış. Hastada komplikasyon oluşunca hasta bir dermatoloğa gitmiş. İşlemi yapan Rus uyruklu şahıs doktor olduğu bilgisini vermiş ancak İl Sağlık Müdürlüğü güzellik salonunda yaptığı denetimde konuya ilişkin hiçbir şey bulamamış. Güzellik Merkezi de instagram paylaşımlarına devam ediyor, ve konu ile ilgisini kabul etmiyormuş.

Konu ile ilişkili Sorular:

1- Bu adli bir konu mudur, işlemi yapan doktor ise ve çalışma izni yok ise adli konuya girer mi, kasten adam yaralama mıdır?

1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun'un 1.maddesi uyarınca; Türkiye'de her ne şekilde olursa olsun tıp mesleğini icra etmek ve hasta tedavi edebilmek için tıp fakültesinden diploma sahibi olmak şarttır. Aynı Kanun'un 25.maddesi uyarınca; *"Diploması olmadığı hâlde, menfaat temin etmek amacıyla yönelik olmasa bile, hasta tedavi eden veya tabip unvanını takınan şahıs iki yıldan beş yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır."* Kanununun 4.maddesine göre de; yabancı ülkelerin tıp fakültelerinden mezun olanların Türkiye'de tıp mesleğini icrada bulunabilmesi için ise Sağlık Bakanlığı ve YÖK tarafından diplomanın denkliğinin sağlanması gerekmektedir.

Eğer Kahramanmaraş'taki hastaya uygulamada bulunan kişinin tıp fakültesi diploması yoksa ya da yurtdışından alınmış ancak denkliği verilmemiş bir diploması varsa bu kişinin botoks uygulaması iki ayrı suç oluşturur: (1) 1219 sayılı Kanun'un 25.maddesinde düzenlenen "hekim olmadığı halde hasta tedavi etme" suçu ve (2) Türk Ceza Kanunu'nun 89.maddesinde düzenlenen "taksirle yaralama" suçu. Yetkisiz şekilde yapılan botoks uygulaması mağduru yalnızca yaralamakla kalmamış, bunun yanında *"Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına ya da tamamen kaybolmasına, konuşmasında sürekli zorluğa ya da konuşma yetisini kaybetmesine, yüzünde sabit ize, yaşamını tehlikeye sokan bir duruma"* neden olmuşsa bu halde taksirle yaralama suçunun da nitelikli (yani cezanın yarı ya da bir kat oranında artırılmış uygulanması gereken hali) meydana gelmiş olur.

Türk Ceza Kanunu'nun 4.maddesinde; işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişinin bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Buna göre ceza mahkemesi hakimi, yukarıdaki ölçütlere göre değerlendirme yapacak ve failin eylemine uyan suçlardan en ağır cezayı gerektirene hükmedebilecektir.

TÜRK DERMATOLOJİ DERNEĞİ

TURKISH SOCIETY OF DERMATOLOGY

Yukarıda “çalışma izninin olmaması” ve “kasten yaralama suçu” yönünden de soru yer aldığından bunlara ilişkin de ayrıca açıklamada bulunmakta fayda görmekteyiz. “Çalışma izni” yabancı bir kişinin bir ülkede istihdama katılmasına izin verilmesi anlamına gelmekte olup “diploma denkliğinden” farklıdır. Eğer botoks yapan kişinin diploma denkliği varsa fakat çalışma izni yoksa bu halde yukarıda belirtilen “hekim olmadığı halde hasta tedavi etme” suç oluşmayacaktır ancak uygulanan işlemin komplikasyon mu yoksa uygulama hatası mı olduğuna göre “taksirle yaralama suçu” söz konusu olabilecektir. Eğer ortaya çıkan sonuç bir komplikasyonsa kişinin çalışma izni yoksa bile bir suç oluşması söz konusu olmayacaktır. Çalışma izni olmaksızın çalışmanın yaptırımını idari para cezası (2025 yılı için yabancı bağlı çalışıyorsa 32.654 TL serbest çalışıyorsa 65.352 TL) ve sınır dışı edilme kararı verilmesidir.

Kasten yaralama ise kasıtlı olarak başkasının vücuduna acı vermek veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olmaktır. Yetkisiz botoks uygulamasında failin amacının uygulamada bulunduğu kişiye bile isteye zarar vermek olması beklenmediğinden, yargı mercileri bu eylemi kasten değil bilinçli taksirle işlenen bir suç olarak değerlendirebilecektir. Bununla birlikte, her ne kadar taksirle olsa da failin olası olumsuz sonuçları tam olarak öngörmüş olduğu ve bunu tamamen göze alarak işlemde bulunduğu değerlendirilirse fail sanki kasten yaralama suçu işlemiş gibi cezalandırılabilir. Ancak hukuken “olası kast” olarak nitelendirilen bu durumun varlığı “şüpheden sanık yararlanır” ilkesi gereğince yargı mercileri tarafından oldukça nadiren kabul edilmektedir.

2- Komplikasyon için başvuru dermatolog bu hastaya müdahale etmeli midir, edecek ise hasta öncelikle suç duyurusunda bulunup adli rapor mu almalıdır?

Bu hususun hastanın dermatoloğa başvurduğu andaki sağlık durumuna göre değerlendirilmesi gerekmektedir. Eğer hasta dermatoloğa başvurduğunda acil tıbbi müdahalede bulunulması gereken bir durum varsa bu halde hekimin başta gelen vazifesi, insan sağlığına ve hayatına ihtimam göstermek olduğundan gerekli müdahaleyi yapması gerekmektedir. Durumun ivediliğine göre eğer imkan varsa dermatolog acil tıbbi müdahalede bulunmadan önce hastanın fotoğraflarını çekebilir, mevcut durumun tespitini tıbbi koşulların imkan verdiği kadarıyla yerine getirebilir. Eğer hastaya acil bir tıbbi müdahalede bulunulması gerekmiyorsa hastanın öncelikle bir devlet hastanesine başvurup mevcut sağlık durumuyla ilgili bir rapor almasının istenmesinde fayda vardır. Böylelikle hem hastanın vücut bütünlüğüne yapılan hukuka aykırı müdahalenin sonuçları tutanakla kayıt altına alınmış olur hem de sonraki süreçlerde dermatolog kendi uygulaması ile ilgisi olmayan olumsuz sonuçlardan sorumlu tutulmamış olur.

TÜRK DERMATOLOJİ DERNEĞİ

TURKISH SOCIETY OF DERMATOLOGY

3- Adli süreci doktor mu başlatmalıdır, hasta mı? Dermatoloğun komplikasyon yönetimi sonrası iz kalır ise dermatoloğun da sorumluluğu olur mu? (Komplikasyon sonucu zaten kaçınılmaz olarak oluşacak olan kalıcı iz, iyi niyetle komplikasyonu yönetmeye çalışan dermatoloğun üzerine kalır mı?)

Türk Ceza Kanunu'nun 278, 279 ve 280.maddelerinde sırasıyla şu hükümler yer almaktadır:

- İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi de bu kapsamda cezalandırılır.
- Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu düzenlemeler uyarınca; hekim olmadığı halde tıbbi uygulamada bulunan ve bu şekilde insanlara zarar veren bir kişiden haberdar olduğunda ilgili hekim Sağlık Bakanlığı'na ya da bulunduğu ilin il sağlık müdürlüğüne bildirimde bulunmalıdır. Ancak böylesi bir durumun ispatı için ilgili hastanın beyanı ve fiziki durumunun tespiti de önem arz etmektedir. Bu nedenle hekimin şikayette bulunma süreci için ilgili hastayla iletişim kurması, kendisinin bildirimde bulunma yükümlülüğünün olduğunu açıklamayı, acil müdahale gerektiren bir durum yoksa mevcut sağlığına ilişkin rapor almasını önermesi, hastaya da şikayetçi olabileceğine ilişkin bilgi vermesi uygun olacaktır.

Müdahalede bulunan dermatoloğun sorumluluğunun doğup doğması, komplikasyon yönetiminin tıp kurallarına uygun olmasına bağlıdır. Eğer dermatolog kendisi ile aynı koşullarda özenli ve tedbirli bir dermatoloji uzman hekiminin denenmiş ve kabul görmüş tıp kuralları uyarınca yapabileceğini yapmış ve yine de iz kalmışsa bu halde sorumluluğu doğmayacaktır. Ancak aksi durumda dermatoloğun da sorumluluğu doğabilecektir. Dermatoloğun kendisinin sebep olmadığı bir olumsuz sonuçtan sorumluluğunun doğmaması için hastanın kendisine başvurduğu sağlık durumunu tıbben mümkün olduğunca ayrıntılı şekilde kayıt altına alması ya da tam teşekküllü bir devlet hastanesine yönlendirerek aldırmasında ve hastaya müdahalede bulunmadan önce hastanın somut durumuna uygun şekilde bilgilendirmede bulunup onamını almasında fayda vardır.

TÜRK DERMATOLOJİ DERNEĞİ

TURKISH SOCIETY OF DERMATOLOGY

4- Diğer yandan dermatolog müdahaleyi reddettiğinde sorumluluğu olur mu?

TTB Hekimlik Meslek Etiği Kurallarının 25. Maddesi uyarınca; *“Hekim, ancak tıbbi bilgisini gerektiği gibi uygulayamayacağına karar verdiği ve hastasının başvurabileceği başka bir hekim bulunduğu durumlarda, hastanın bakımını ve tedavisini üstlenmeyebilir veya tedaviyi yarım bırakabilir. Yukarıdaki koşullarda tedaviyi bırakacak hekim, bu durumu ve hastanın sağlığının tehlikeye düşmeyeceğini hastaya veya yakınlarına anlatır ve onları tıbbi yardımla ilgili başka olanaklar konusunda bilgilendirir. İkinci hekim bulunmadan hekim hastasını bırakamaz. Hekim, tedaviyi üstlenen meslektaşına hasta hakkındaki tüm bilgileri aktarmakla yükümlüdür.”* Denilmektedir. Tıbbi Deontoloji Tüzüğü’nün 18 ve 19.maddelerine göre de *“Tabip ve dış tabibi, âcil yardım, resmî veya insani vazifenin ifası halleri hariç olmak üzere, meslekî veya şahsi sebeplerle hastaya bakmayı reddedebilir. Tabip ve dış tabibi meslekî veya şahsi sebeplerle, tedaviyi bitirmeden hastasını bırakabilir. Ancak, bu gibi hallerde, diğer bir meslektaşın tedavi veya müdahalesine imkân verecek zamanı evvelden hesaplayarak hastayı vaktinde haberdar etmesi şarttır. Hastanın bırakılması halinde hayatının tehlikeye düşmesi veya sıhhatinin zarara uğraması muhtemel ise, diğer bir meslektaş temin edilmedikçe, hastayı terk edemez. Hastayı bu suretle terk eden tabip veya dış tabibi, lüzum gördüğü veya hasta tarafından talep edildiği takdirde, tedavi zamanına ait müşahade notlarını verir.”* Dolayısıyla dermatoloğun müdahaleyi reddetmesi de bu koşullara tabiidir.

Eğer hastaya acil tıbbi müdahalede bulunulması gerekmesine rağmen dermatolog müdahale etmediyse o halde var olan olumsuz durumun ağırlaşmasına neden olmak ya da ağırlaşmasını önleyebilecekken önlemem nedeniyle sorumluluğu doğabilecektir.

Acil bir durum olmaksızın tedavinin reddinin hukuka uygunluğu ise hekimin çalıştığı sağlık kuruluşunun türüne, ret gerekçesi ve usulüne bağlıdır. Yukarıda alıntılanan hükümlerde yer verildiği üzere tabip *“âcil yardım, resmî veya insani vazifenin ifası halleri hariç olmak üzere”* hastaya bakmayı reddedebilecektir. “Resmi görev” ile kastedilenin, kamu hastanelerinde sunulan sağlık hizmetleri olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla kamu hastanesinde görev yapan bir dermatoloğun botoks sonucu komplikasyon yaşayan bir hastaya müdahaleyi salt kişisel sebeplerle reddetmesi mümkün değildir. Bu ancak söz konusu kamu hastanesinde hastaya müdahalede bulunmaya imkan veren tıbbi donanım ve teçhizat yoksa, hastaya önce zarar verme ve yararlılık ilkelerine uygun şekilde gereğince müdahalede bulunulması imkan dahilinde değilse ve hasta uygun tedaviyi alabileceği bir başka sağlık kuruluşuna yönlendirilebiliyorsa mümkün olabilir. Aksi takdirde yetkisiz botoks işleminin mağduru hastaya tedaviyi dermatoloğun reddetmesi hukuka aykırı kabul edilecektir. Özel sağlık kuruluşlarında görev yapan dermatologlar açısından ise aynı koşul söz konusu olmayıp hastanın durumun adli bir vaka olduğu da gözetilerek ve belirtilerek kamu hastanelerine yönlendirilmesi mümkündür.

TÜRK DERMATOLOJİ DERNEĞİ

TURKISH SOCIETY OF DERMATOLOGY

5- Dermatolog müdahale edecek ise hangi maddenin enjekte edildiği öğrenilip, ona göre mi müdahale edilmelidir?

Bu sorunun tıp kuralları uyarınca dermatoloji uzman hekimlerince yanıtlanması gerekmektedir. Eğer komplikasyon yönetiminin doğru şekilde yapılabilmesi için hangi maddenin enjekte edildiğinin öğrenilmesi gerekiyorsa dermatoloji uzmanı bunu öğrenmek için azami çaba göstermelidir. Eğer tüm çabalara rağmen öğrenilemediyse bu husus hasta dosyasında kayıt altına alınmalı, tedavi planı buna göre imkanlar dahilinde oluşturulmalıdır.

6- Dermatolog komplikasyon yönetiminde diğer branşları sürece dahil etmeli midir? Bu durum sorumluluk paylaşımı açısından yasal olarak dermatoloğun elini güçlendirir mi ?

Eğer tıbben sürece diğer branşların dahil edilmesi gerekiyorsa, dermatolog dahil etmelidir. Vakanın zorluğu, multidisiplinerliği, ortaya çıkan komplikasyonun dermatoloji uzmanlık dalının uygulama alanı dışında vücutta yaratabileceği sorunlar, diğer branşların bu sorunların çözümünde sağlayabileceği katkı göz önünde bulundurulabilir.

Özetle başka bir hekimin veya hekim olmayan kişinin kozmetik işlem sonucu yarattığı komplikasyonu, sonrasında başvurduğu dermatolog tedavi etmeli midir? Sürece dahil olmama hakkı var mıdır ? Bu durumda primer sorumlu komplikasyonu yapan kişi değil midir ? Eğer dermatolog müdahale edecekse adli rapor tutmalı mıdır ? Adli süreci dermatolog mu başlatmalıdır yoksa hasta adli süreci başlatıp dermatoloğa müracaat etmeli midir ? Ek olarak devlet hastanelerinde bulunan bazı dermatoloji kliniklerinde bu tip komplikasyonlara müdahale edebilecek donanım da bulunmamaktadır.

Bu sorulara yukarıda yanıt verilmiştir.

Kahramanmaraş'taki gibi olaylar ne yazık ki Sağlık Bakanlığının güzellik salonu vb. yerlerin denetimini gereğince sağlamamasından kaynaklanmakta, istisnai olmasının ötesinde birçok yerde karşılaşılabilmektedir. Elbette bu gibi durumlarda müdahalede bulunacak dermatoloji uzman hekiminin haksız bir ithamla karşılaşmaktan çekinmesi anlaşılırdır. Bununla birlikte, sürecin her halükarda önce hastanın sağlık ve yaşam hakkı öncelenerek yürütülmesi, bu esnada da yapılan işlemlerin ve sözlü aktarımların mümkün olduğunca kayıt altına alınmasında fayda olacağını düşünmekteyiz.

TDD Hukuk Bürosu